

Možné metody a kritéria pro odhad a výběr nákladově efektivních opatření a provedení analýz užitek a nákladů

Úvod

Cílem je navrhnout základní principy metody pro odhad a výběr nákladově nejefektivnějších kombinací opatření, které budou aplikovány v procesu plánování v Německu a České republice.

Základní schéma hodnocení definuje možné postupy pro sestavení programu opatření v oblastech povodí vymezených v Německu a České republice.

Konkrétní postupy hodnocení v jednotlivých oblastech povodí budou respektovat místní podmínky a předpoklady i dosud dohodnuté specifické přístupy.

Skupina expertů Ekonomická analýza (ECO) se rámcově dohodla na dále uvedených základních principech řešení.

Výběr nákladově nejefektivnějších kombinací opatření

Výběr nákladově nejefektivnějších kombinací je zaměřen na opatření, vhodná pro dosažení cílů Rámcové směrnice o vodách a zároveň zajišťující a podporující oblasti veřejného zájmu:

- ochrany vod jako složky životního prostředí,
- trvale udržitelného užívání vodních zdrojů a hospodaření s vodami pro zajištění požadavků na vodohospodářské služby, zejména pro účely zásobování pitnou vodou a
- ochrany před povodněmi a dalšími škodlivými účinky vod

Pozn.: Zahnutí opatření k ochraně před povodněmi a suchem je specifikem České republiky (Rámcová směrnice nevyžaduje).

Sestavení a návrh programů opatření bude zpravidla výsledkem vyhodnocení několika scénářů opatření, které budou posouzeny z hlediska účinnosti, nákladů a efektivity.

Scénáře opatření (navržené kombinace) se skládají ze dvou částí, a to ze základních opatření (základ scénáře) a v případě potřeby z dalších doplňkových opatření (doplnění scénáře). Základní opatření jsou ta, která jsou „povinná“ k naplnění současných národních právních předpisů včetně relevantních směrnic EU, případně ta, která naplňují mezinárodní závazky.

Pozn.: U základních opatření bude mít v České republice velký význam implementace směrnice EU o čištění městských odpadních vod, zatímco v Německu je její implementace v podstatě ukončena.

Nejprve se provádí hodnocení, zda základní opatření postačí k dosažení stanovených cílů, pokud ne tak se navrhuje a posuzují další doplňková opatření.

Vlastní proces výběru nákladově nejefektivnějších kombinací probíhá v 6 postupných fázích:

- FÁZE 1: Výchozí charakterizace s identifikací vlivů
- FÁZE 2: Výběr typu (typů) opatření ve vztahu k vlivům
- FÁZE 3: Stanovení nákladů opatření
- FÁZE 4: Stanovení efektivity opatření
- FÁZE 5: Definice scénářů
- FÁZE 6: Výběr optimálního scénáře

FÁZE 1: Výchozí charakterizace s identifikací vlivů

Důležitým podkladem pro návrh opatření je nalezení příčin rizikovosti vodních útvarů - stanovení, který vliv resp. kombinace vlivů způsobuje konkrétní dopad.

FÁZE 2: Výběr typu (typů) opatření ve vztahu k vlivům

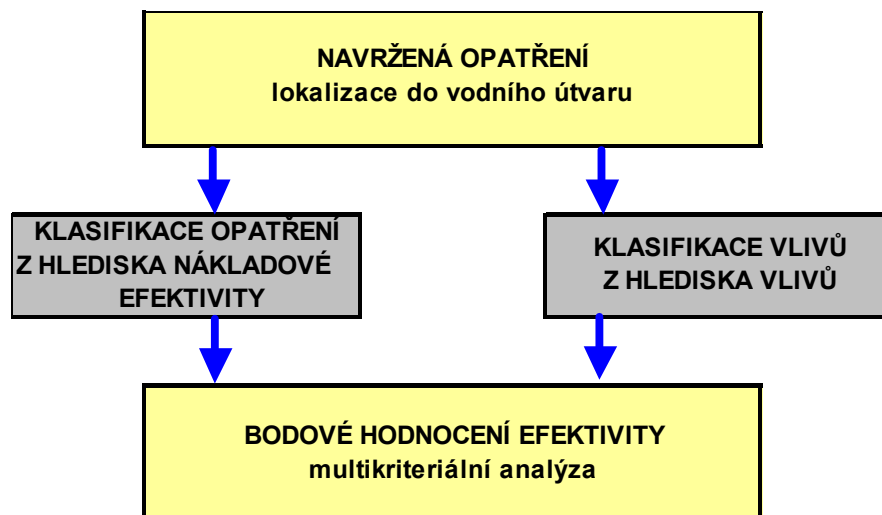
Pro vlivy, které jsou pravděpodobnou příčinou neplnění cílů, budou z „Katalogu opatření“ vybrána všechna relevantní opatření, která jsou z odborného hlediska vhodná pro dosažení environmentálních cílů.

FÁZE 3: Stanovení nákladů opatření

Náklady jednotlivých opatření budou stanoveny na základě „Katalogu opatření“. Pokud budou k dispozici podrobnější údaje týkající se nákladů (informace z projektové dokumentace, investičních studií apod.), budou tyto údaje využity. V ostatních případech bude třeba provést odhad nákladů na základě empirických hodnot.

FÁZE 4: Stanovení efektivity opatření

Pro všechna opatření navržená ve fázi 2 a oceněná ve fázi 3 bude na základě multikriteriální analýzy s ohledem na lokalizaci opatření do vodního útvaru stanovena bodové hodnocení efektivity. Nejprve se provede klasifikace vodního útvaru z hlediska vlivů (toto představuje stanovení váhy) a následně klasifikace opatření z hlediska efektivnosti nákladů.

Efektivnost nákladů je podíl nákladů ke zvolené jednotce (například Kč, resp. EUR/tunu odstraněného znečištění nebo Kč, resp. EUR/km² revitalizovaného území)

Základní opatření, nezbytná pro realizaci platných národních předpisů nebo předpisů Společenství, nebudou podrobována žádné analýze efektivnosti nákladů, jelikož jejich realizace je závazná nezávisle na výši nákladů.

Efektivita navržených opatření je hodnocena ve vztahu k typům vlivů. Pro jednotlivé typy vlivů jsou navrženy hodnotící ukazatele (kritéria). Kritéria hodnocení jsou rozdělena například následovně:

– **v oblasti nápravy bodového znečištění povrchových a podzemních vod**

- z hlediska vnosu celkového dusíku
- z hlediska vnosu celkového fosforu
- z hlediska vnosu nebezpečných a zvláště nebezpečných látek

– **v oblasti nápravy plošného znečištění povrchových a podzemních vod**

- z hlediska vnosu celkového dusíku
- z hlediska vnosu celkového fosforu

– **v oblasti nápravy morfologie povrchových vod**

- z hlediska zlepšení migrační prostupnosti
- z hlediska zlepšení přírodního stavu vodního toku

Klasifikace vodního útvaru z hlediska vlivů

Klasifikace vodního útvaru z hlediska vlivů znamená přiřazení parametru vyjadřujícího důležitost jednotlivých hodnotících ukazatelů (stanovení vah kritérií). Toto bude provedeno individuálně s ohledem na specifika každého vodního útvaru.

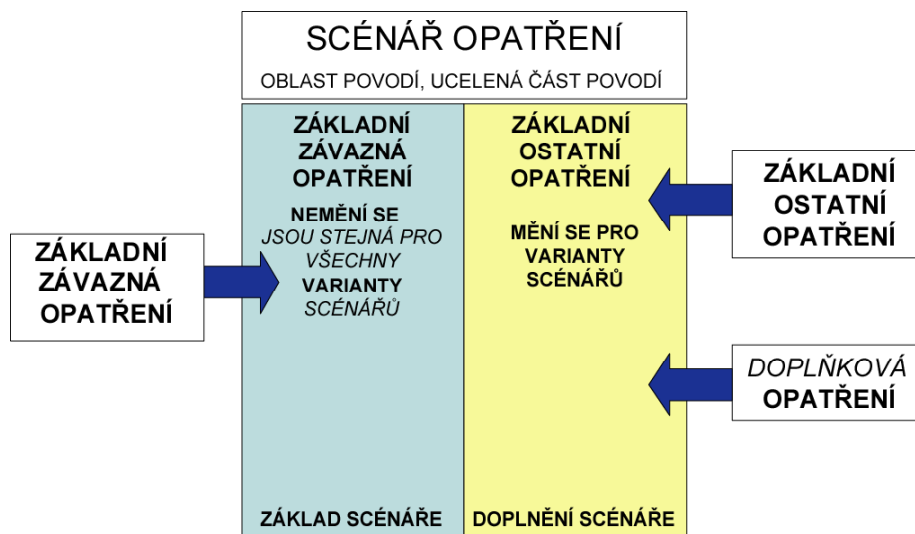
Klasifikace opatření z hlediska nákladové efektivity

Pro každé opatření bude stanovena nákladová efektivita. Nákladová efektivita je vyjádřena jako podíl nákladů ke zvolené jednotce. Stanovení nákladové efektivity bude provedeno odlišně pro jednotlivé typy vlivů.

FÁZE 5: Definice scénářů

Pro určení nejvýhodnějších kombinací opatření budou připraveny scénáře opatření. Jednotlivé scénáře budou navrženy pro celou oblast povodí, případně pro její ucelené části.

Předpokládá se definice několika scénářů opatření. Jednou z posuzovaných variant bude vždy scénář složený pouze ze základních závazných opatření. Scénáře budou definovány dle následujícího schématu:

Závazná opatření budou tvořit základ každého scénáře opatření, pro jednotlivé scénáře se nebudou měnit. Další opatření budou navrhována pro zvolené varianty scénářů.

Do procesu sestavení a posuzování scénářů je doporučeno zapojit expertní skupiny z odborné veřejnosti.

Zapojení expertní skupiny odborné veřejnosti se doporučuje proto, že hodnocení přínosu opatření bude zprvu prováděno na základě podkladů zajištěných z velké části jen odborným odhadem, případně formou orientačních výpočtů.

FÁZE 6: Výběr optimálního scénáře

Výběr optimálního scénáře pro celou oblast povodí, případně pro její ucelené části, bude stanoven na základě porovnání úrovně bodového hodnocení efektivity. Doplnujícím kritériem bude celková úroveň nákladů.

Pro výběr nákladově nejefektivnější kombinace opatření je důležitým kritériem realizovatelnost opatření. To zahrnuje jejich přijatelnost pro dotčené subjekty (zjišťuje se v rámci účasti veřejnosti), akceptování ze strany rozhodujících politických orgánů a možnosti financování souhrnu všech opatření v jednom státě / spolkové zemi s využitím národních prostředků i prostředků fondů EU.

Konečný výběr scénáře - „nejlepší“ kombinace navrhovaných opatření je politickým úkolem nositelů rozhodnutí. Nemůže být nahrazen formálním rozhodovacím procesem.